

Журавська З. В. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права і процесу Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
Ремега В. В. – діловод канцелярії факультету № 2 Національної академії внутрішніх справ

ЗМІСТОВНІ ЕЛЕМЕНТИ СУЧАСНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У підрозділі 1 «Основні проблеми, які мають бути вирішені у цій сфері» розділу 7 «Реформа системи пробації та ресоціалізації» проекту Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року (далі – Проект) [1], однією з основних причин створення пробації в Україні стало усвідомлення бажання побудувати сучасну Європейську систему кримінальної юстиції, яка забезпечувала б ефективний баланс між потребами суспільної безпеки та протидії злочинності, що містить також запобігання вчиненню злочинів та реабілітацію правопорушників.

Йдеться передусім про словосполучення «попередження злочинів», яке варто замінити на «запобігання кримінальним правопорушенням (злочинам)».

Такий підхід зумовлено тим, що у чинному законодавстві України вживають останнє словосполучення. Так, мету покарання в ч. 2 ст. 50 Кримінального кодексу (КК) України визначено як діяльність із запобігання злочинам (як з боку засуджених, так й інших осіб). Аналогічна мета сформульована в ч. 1 ст. 1 Кримінально-виконавчого кодексу (КВК) України, а також в інших нормативно-правових актах у сфері боротьби зі злочинністю (закони України «Про оперативно-розшукову діяльність» [2]; «Про запобігання корупції» [3]; «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [4] тощо).

Слово «скоєння» в Проекті необхідно замінити на «вчинення». Саме про вчинення злочину як його системоутворюючу обов'язкову ознаку йдеться в ч. 1 ст. 11 КК України «Поняття злочину» та в інших нормах й інститутах зазначеного Кодексу. Слово «вчинення» вжито також у КВК

України (ч. 1 ст. 1; ч. 4 ст. 6 тощо) і в оперативно-розшуковому законодавстві [5, с. 59-93].

Додатковим аргументом постають положення теорії держави і права, де загальновизнаним є висновок про те, що до юридичних фактів зараховують «юридичні вчинки», а не «скоєні факти» [6].

У цьому контексті необхідно змінити у підрозділі 1 розділу 7 Проекту також деякі інші слова та словосполучення. Так, словосполучення «пенітенціарна система» варто вилучити з тексту, а вжити те, яке відповідає на сьогодні правовим реаліям, визначеним на нормативно-правовому рівні, що знайшли своє відображення у кримінально-виконавчій діяльності, а саме – кримінально-виконавчу систему.

Зазначений підхід ґрунтується на тому, що в Україні досі немає Закону України «Про пенітенціарну систему», а наявні лише його різні проекти [7]. Варто зауважити, що натомість чинним є Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу», в якому йдеться про кримінально-виконавчу, а не пенітенціарну систему [8].

Якщо говорити про такий показник пріоритетності пробації, як економічне зростання, то розробники Проекту, знову ж таки, вживають термін, який суперечить закону [1, с. 288]. У документі йдеться про «правопорушників», які відбувають покарання у суспільстві. Водночас у главі 2 КВК України визначено правовий статус не цієї особи, а засудженого (ст. 7–9 цього Кодексу). Так само термін «засуджений», а не «правопорушник» вжито у ст. 43 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України.

Автори Проекту також невдало вжили термін «постраждалий», хоча у чинному законодавстві України використано слово «потерпілий» (ст. 46, 386 КК України, ст. 55 КПК України тощо).

Підсумовуючи викладені вище пропозиції, зазначимо, що видозміни підрозділу 1 розділу 7 Проекту зумовлені й загальнотеоретичними висновками, правилами і принципами нормотворчості. Важливим у цьому контексті є принцип «системності», відповідно до якого під час створення нормативно-правового акта необхідно враховувати системні

властивості законодавства. До того ж, цей принцип спрямовано на забезпечення логічної послідовності, узгодженості, а також збалансованості положень нормативно-правових актів [6, с. 214].

Список використаних джерел

1. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року [Електронний ресурс] : Проект. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/document/249635772/Проект%20середньо%20строкового%20плану_29_12_16%20на%20сайт-.doc. – Назва з екрана.

2. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст.303.

3. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.

4. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3341-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 35. – Ст. 358.

5. Тагієв С. Р. Інститут негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі України: теорія і практика : монографія / С. Р. Тагієв. – Чернігів : Десна Поліграф, 2015. – 512 с.

6. Теорія держави і права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін.; за ред. О. В. Петришина. – Харків : Право, 2014. – 368 с.

7. Про пенітенціарну систему: Проект закону, поданий Кабінетом міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.yagunov.in.ua/wp-content/uploads/2016/08/Проект-Закону-Про-пенітенціарну-систему-17.08.doc>. – Назва з екрана.

8. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23 черв. 2005 р. № 2713-IV // Офіційний вісник України. – 2005. – № 29. – Ст. 1697.